

שאלות הנוגעות לדחיפות - שיעור 337

I. שאלות הנוגעות לחולה בשבת

(א) חולה שאין בו סכנה ללכת בשבת לרופא מחלל שבת יש להתיר מכמה טעמים (כ"ג) לשיטת הש"ך (י"ד ק"ח - ה) והדגול מרבכה (ס) דמומר לא שייך מסייע ידי עוברי עבירה ואין בו אפילו איסור דולפני עור דלא הוי בתרי עברי דנהרא (כ) דכל כתב אשורית אינו אלא דרבנן (רמ"א ש"ו - י"ב) דאפשר דכשעה"ד כדאי האו"ז לסמוך עליו (שו"ת נו"ב 3 - כ"ט ול"ג) (ג) פעמים שנחשב החולה שהוא חולה שאיב"ס ואח"כ נמצא שיש סכנה וא"כ החולה התחיל בהיתר והשש"כ בשם הגרשז"א (מ - הערה כ"ז) כתב עוד טעמים להתיר (כ) שדומה ללוח רשע ומאיים על המלוח שאם יתבענו יקלל אותו וגם יחרף ויגדף וגם ישבע לשקר (כ) ולבתי חנויות או סתם בתים שמתקנים פעמון אזעקה אשר אם גנב פורץ את הבית שבגלל הצלת ממון מכשילים את הגנב היהודי ואבאר

(ב) אמנם חייב להעדיף ללכת בשבת אל רופא שומר תורה ומצוות כדי שתהא השבת נשמרת כי ע"י עברייך אשר כוונתו רק עבור בצע כסף אע"ג דקעביד מצוה מ"מ הו"ל כנתכוין לבשר חזיר ועלה בידו בשר טלה (שש"כ ל"ג - הערה ק"ה)

II. תפירת פצע לאדם בשבת שלדברי הרופא שיש חשש משום זיהום שמוכרחים לתפור אפילו ע"י רופא יהודי אלא דמשום האי חששא אין צריך לתפור היטב דהיינו למשל שמונה תפירות אלא די בארבעה תפירות מרוחקות זה מזה אלא שבתפירות כאלו ישאר רושם המכה בפניו אי מותר לתפור לו כל השמונה תפירות

(א) יש להתיר (כ) דלא מצינו תופר כבעל חי (כ) וגם איכא משום כבוד הבריות שלא ישאר בפנים רושם (ג) והעיקר דאם לא נתיר לו לתפור היטב ימתין עם המכה עד מוצאי שבת כדי שיתפרו טוב ויהיה בסכנת זיהום ולכן אפילו אם הקשרים נחשב לקשר של קיימא מותר (שו"ת אבן ישראל ח - כ"ז) ועיין בשש"כ (ל"ה - ד ול"ג - הערה כ"ג) ועיין בספר שושנת העמקים (דף ק"פ)

(ב) לשאת ברה"ר כדור ניטראגליצערין יש להתיר ג"כ מטעם זה ועיין בשיעור 109 דאפשר יש להקל לשאת הכדורים בכובע אם רוצה לצאת בקיום כל אלה התנאים (כ) אין לשאת הכדורים בכובע לדברי הכל אם אינו לצריך מצוה (כ) וגם לא יוציא יותר מאשר יצטרך מכדורים (ג) וישתדל שלא לעמוד באמצע הרחוב ואם הוא זקוק לתרופות בעודו ברחוב ימהר להיכנס לבית סמוך שהוא רשות היחיד אם אפשר (ג) ודוקא בכרמלית אבל לא ברה"ר גמורה ושמעתי מרב דוד פיינשטיין דיכול לשאת ברה"ר שלנו כדורים ניטראגליצערין ועיין בשש"כ (מ - הערה כ) שכן כתב רב ש.ו. אויערבך אבל רק בקיום כל התנאים הנ"ל

III. עצם שנשברה או יצא ממקומו - עיין במ"ב (שכ"ח - סקמ"ה) דיש מתירין להחזירה למקומו כ"כ הח"א (ס"ט - ז) והערוה"ש (שכ"ח - מ) ועיין בש"ך (י"ד קנ"ז - סק"ג) דמותר לעבור על איסור תורה משום סכנת אבר וע"ע בשו"ע (שכ"ח - י"ז) דלא פסק כן ובזמנינו שכמעט אין לך סכנת אבר שלא כרוכה גם בסכנת כל הגוף ע"י הרעלה וכדומה ולכן גם ע"י ישראל מותר ואפילו באיסורי תורה (שו"ת ציץ אליעזר ח - ט"ו פרק י - סק"ט) וכ"כ הערוך השלחן (שכ"ח - מ) שהכל תלוי לפי טבע אנשי הדור ובזה מתורץ הקושיא למה פסק שמואל כנגד משנה מפורשת (שנת קמ"ח) דמחזירין את השבר והתנא פסק דאין מחזירין וגם משום זה הרמב"ם לא הביא דין זה שהכל תלוי בטבע הדור ונשתנה הטבע בדורות האחרונות ושמואל והרמב"ם רופאים הוי (נשמת אברהם ק"ג)

IV. הליכת על האיזו במקל - עיין בשו"ע (ש"ב - י"ז - י"ח) דחיגר שאינו יכול לילך בלא מקל מותר לילך בו ואם רק להחזיק עצמו אסור ויש מחלוקת בין הט"ז והא"ר אם אדם ההולך במקום שיש חשש שיפול כגון על איזו אם יכול לילך במקל והמ"ב נוטה כהא"ר לאיסור אבל הערוך השלחן (ש"ב - ט) מכריע להיתר כשיטת הט"ז

V. נכה בעגלה - עיין באג"מ (ד - ז) שמתיר לנכה לגלגל עצמו בעגלה כי זה מנעל שלו ועדיף מנעלו והוא בגדו ואינו חשש לחלל ה' ואם ע"י נכרי מסתמא מותר דוקא בכרמלית או כחי נושא את עצמו במקום מצוה וזה סתימת רוב הפוסקים חוץ ממהרש"ג ורב שלמה זלמן ברוין אמר לי שאין כאן היתר ברור וגם אין כאן איסור ברור

VI. דעת מרן רב יוסף שלום אלישיב לענין לזרוק מלח ע"ג קרח בשבת

(א) קבלתי פאקס על ענין זה מחתני בירושלים שדעת רב אלישיב שאין לפזר מלח ע"ג קרח בשבת אם מדובר במדרכה (sidewalk) וכדומה שקשה ללכת עליה בגלל הקרח שהוא כעין תיקון דרך אולם ע"י גוי יש להתיר אבל סתם לפזר מלח על קרח אין בו משום ריסוק שלג שהוא רק גרמא

(ב) מקור האיסור של תיקון דרכים הוא בעירובין (ק"ד:) והשו"ע (שי"ג - י) דאסור לפזר מלח על הדרכים משום שחלק דאם מבטליה שם דקא מוסיף על הבנין ומבואר דהמלח שפיזרו על הכבש היו מאספים אותו אח"כ וגזרו חז"ל אטו פיזור מלח בשאר מקומות שמהם לא יאספו המלח והוי בנין דאורייתא ועיין בשביתת שבת (מלאכת חורג צנארי חסודות סקמ"ז) ובנידן דידן אין מקפידים להסיר המלח והוא איסור דאורייתא

(ג) איברא עיין במ"ב (שי"ג - סקנ"ה) שכתב דדבר דמבטל ליה התם כמו טיט וחול וצרורות על חצר שנתקלקלה שבא לתקן החצר אסור דדמי לבנין אבל בענין אחר כמו שנוהגין לפזר חול בבוקר כדי לכסות הרוק שרי כיון שאינו מכויין לבנין ועוד כתב שם דע"י אינו יהודי שרי אם יש בו צורך הרכה ככל מידי שהוא שבות דשבות (ט"ז) ולכן זריקת המלח על הקרח והוא אינו מכויין לבנין מותר ואפילו אם הוא מכויין חשוב רק שבות ויכול להתיר שבות במקום הזיקא דרבים אפילו שלא ע"י נכרי (עיין בשיעור 178 גחלת ברה"ר של"ד - כ"ז קוץ ברה"ר ש"ס - י"ח וזכוכית רמ"א ש"ס - ו) ועוד כתב המחזה אליהו (ס"ז) דמלח דידן נראה דהוא אחרת מהמלח שדברו עליו חז"ל דאפילו הגס בזמן הזה נמס במים ואין בו קיום כלל כ"כ השו"ת באר משה (ב - כ"ח) ואין בו תיקון דרכים

(ד) עיין בשערים מצויינים בהלכה (פ"ח - ה) דבנידן דידן מותר שהוא מתכוין רק להסיר או לכסות הקרח ולא לתקן הקרקע ואפילו לשבור הקרח בעצמו בנהר מותר

(ה) עיין בשו"ת מהר"ם בריסק (ג - מ"ב) שכתב דכיון דאין כאן חשש איסור דאורייתא במקום הזיקא דרבים לא גזור משום שבות

(ו) עיין בשש"כ (כ"ה - ט והערה מ"ט) דמותר לפזר אפר או חול אפילו הוא מוקצה ברחוב שנתכסה קרח או שמן והוא חלק כדי למנוע החלקת ההולכים שם ואין בזה איסור בונה שאין כוונתו לבנין ואין כאן איסור ריסוק וכתב השו"ת לב אברהם (מ"ט) דטוב לפזר ע"י שינוי גם השו"ת באר משה (ב - כ"ח) אינו חושש לאיסור מוסיף על הבנין וגם השו"ת מחזה אליהו (פ"ז) ושו"ת משנה הלכות (ד - מ"ה) כתבו שאין שום איסור בפיזור המלח על הקרח

(ז) למעשה רוב הפוסקים כתבו דאין בזה חשש תיקון דרכים

VII. דוד חימום שנתקלקל וצריך תיקון מותר לומר לנכרי בפירוש להסיק הדוד חימום אם

הקור חזק ובשביל הקטנים ודאי מותר (רע"ז - ה) וכ"כ בספר אמירה לנכרי (דף ט"ט) שטכנאי נכרי מותר לתקן גנרטור לצרכי חולים וקטנים וצ"ע אם יכול להתיר להוציא הדוד חימום הישן ולהכניס דוד חדש במקומו ע"י נכרי ומי שאין לו דלק בהדוד יכול לומר לנכרי לטלפון להביא הדלק כי הכל חולה אצל צנה וכל זה רק אם הקור גדול או אם יש זקנים וקטנים בבית

VIII. הסקה מרכזית המופעלת באמצעות טרמוסטאט - עיין בשש"כ (כ"ג - פ)

דיכול להנמיך הטרמוסטאט רק בזמן שפעולת החימום מופסקת ואינו יכול להגבירה אפילו בזמן שמופעלת כי יתכן שלא כל המים שבכל צינורות ההסקה כבר הגיעו לשיעור של יס"ב ועיין באג"מ (ד - ח"ט - ה וי"ד ג - מ"ז - ד) דמשמע דאפילו להנמיך בזמן שמופסקת נמי אסור והכל תלוי במחלוקת התוספות והרא"ש בענין דמסתפק מן השמן (צ"ה כ"ג) ואבאר

זכות ההדפוס י"י לרפאל שלימה ליהלף אליעזר ליסא בן שרה לאלה בתוך עיר חולת ישראל